

Dreamgirls

Dreamgirls

70 Selfies puur natuur

Jan Siemonsma

Schrijver: Jan Siemonsma
Foto omslag: Chris Vogelzang
ISBN: 978-94-6367-236-8
© Jan Siemonsma (2018)

Inhoud

9	Dreamgirls
11	Schuitwater
14	't Rimpelt
18	Lottum
22	Oktober 2017: Baudet, Luther, ...
25	Randmeren
28	Kalmthoutse Heide
31	November 2017: Euthanasie, atheïsme, ...
35	Waterland
39	Veluwemeer
44	Slangenburg
47	December 2017: Huitrologie, Indonesië, ...
50	Vlieland in 't kort
53	Vlieland over de lengte
57	Vennen van Wijchen–Heumen
61	Knargebied
65	Oosterschelde 1
69	Oosterschelde 2
72	Oosterschelde 3
76	Januari 2018: Pijpen, dystopie, ...
79	Twickel
82	Tholen
86	Februari 2018: Zuurkool, diasteem, ...
89	In Memoriam Adri (1936–2018)
94	Oma Aleida en 'Tante' Anna
96	Opa Douwe
99	Markelo
102	Zuidlaren
106	Havelterberg
109	Bemmelse Waard
112	Hollandsche Rading

116	Maart 2018: Technium, misofonie, ...
119	Baarle
123	Eibergen
126	Aalsmeer
130	Swalm
133	Dintel
137	April 2018: Groene Revolutie, gezond, ...
141	Markiezaat
145	Brabantse Wal
148	Ketelmeer
152	Roggebotzand
155	Zaligheid Reusel
159	Overijsselse Vecht 1
163	Pannerdensche Kop
166	Mei 2018: Oer-Brit, Krakatau, ...
169	Grevelingen 1
173	Grevelingen 2
176	De Deelen
179	Polder2Polder
183	Lekker langs de Lek
186	Juni 2018: Notch2nl, Pepe the Frog, ...
189	Overijsselse Vecht 2
193	Linge
197	Drentsche Aa
201	Wormer
205	Juli 2018: Ikea, hooikoorts, ...
208	Stukje IJsselpad
212	Groote Heide
216	Eemland
220	Berlijn 1
224	Berlijn 2
229	Berlijn 3
232	Cortenoever
236	Oranjewoud
240	Augustus 2018: Skûtsjesilen, pastafari, ...

243	Noordoostpolder
249	Wieringen
254	Rondje Texel
258	Langs de Moksloot

Dreamgirls

Max racet een rondje in de Red Bull,
Ontbeert het kampioensgevoel,
Heeft meer en vaker panne,
Sinds de *Pitspoes* is verbannen.

Tom fietst de benen uit zijn lijf,
In mooiste Giro buiten kijf,
Eenmaal winnend over de lijn,
Blijkt er geen *Ronde Miss* te zijn.

Niemand dart als Mighty Mike,
Zet and're darters vaak te kijk,
Nu uit vorm en ook nog boos,
Geen *Walk-On Girl?* Dan ook geen roos.

Sexy soaps op de kanalen,
Hoge kijkcijfers moeten halen,
Wat Endemol echter niet voorzag?
Dat de *Showgirl* niet meer mag.

American Football kan ons niet boeien,
Zijn net Cyborgs aan het stoeien,
Kijken is nu taboe voor mij,
De *Cheerleader* is er niet meer bij.

Carnaval een groots festijn,
De optocht wil een spiegel zijn,
De toekomst echter ongewis,
Als er geen *Dansmarieke* is.

Fanfare blaast in stad en land,
Je gaat toch kijken langs de kant,
Weer iets verleden tijd,
De *Majorette* zijn we kwijt.

The Sun is Engelse Daily,
Met centerfold op pagina drie,
Oplagecijfers zullen kwijnen,
Het *Topless Model* gaat verdwijnen.

Oorzaak van dit correcte gedoe,
Is #IHave en #MeToo,
En genderneutraliteit,
Die een bok gelijkstelt aan een geit.

Ik richt me weer op koeien,
Die lustig naar me loeien,
Black Angus is mijn favoriet,
Maar *Dreamgirls* zijn het niet.

Schuitwater

In je uppie Nederland ontdekken op de fiets en te voet is een zeer aangename hobby, maar vanuit het oogpunt van kennisverwerving een langzaam en eenzaam proces. 'Nieuwe' vogeltjes en 'onbekende' paddenstoelen worden in laag tempo aan het kennissysteem toegevoegd, en ze verdwijnen ook weer even geruisloos van de harde schijf als dat ze gekomen zijn. Datzelfde geldt voor planten, vooral wanneer ze hun kruit (niet kruid!) al verschoten hebben en kaal en bloot in het landschap staan. Af en toe heb je weer even een zetje in de goede richting nodig, door een Limburgs orakel – Monsieur Gérard – bijvoorbeeld, of door een ervaren gids voor wie de natuur een tweede natuur is.

Een 'Nature's Gift' van Jelle en Wytse voor Vaderdag zet ik dan ook in voor een gidswandeling door het Schuitwater in de Gemeente Horst aan de Maas in Noord-Limburg.

Zaterdag, 7 oktober 2017. Marita gaat mee, maar ze kijkt bedenkelijk naar de buienradar. Ik beloof haar dat het droog zal blijven tussen twee en vier uur in Horst aan de Maas. Startplaats is de bijzondere Theetuin De Roode Vennen, op een landgoed dat tegen het Schuitwater aanschurkt. De eigenaar heeft Engelse Longhorn koeien ingevlogen voor het betere graaswerk. Ze moeten nog groeien, maar de hoorns kunnen uiteindelijk wel zeventig centimeter lang worden.

De excursie wordt georganiseerd door Afdeling De Maasdorpen van het IVN, een landelijk Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid. Natuurgids Wim komt even voor tweeën kennismaken en staat vervolgens een beetje onhandig te hannesen met de paperassen van de negen deelnemers. Maar eenmaal op weg toont hij zich een groot kenner van de natuur in het algemeen en van dit gebied in het bijzonder.

Het Schuitwater is een restant van oude Maasarmen, deels met open water, deels moerassig, omgeven door hogere zandgronden. Over de oorsprong van de naam Schuitwater zijn de geleerden het niet eens. Volgens de een verwijst het simpelweg naar de platte schuiten waarmee opgebaggerd veen werd afgevoerd. Volgens de ander duidt het op het (be)schutten, schuilen van vee, waarbij een onlogische verwijzing wordt gehanteerd naar de naam Schutterij, een burgerwacht die de bevolking beschut, beschermt. Maar die burgerwacht heet dan ook Schutterij en niet Schuiterij. Overigens denk ik bij Schutterij eerder aan (be)schieten dan aan (be)schutten, maar gelukkig voor mij behoren beide activiteiten tot haar takenpakket.

We kunnen vandaag niet om de paddenstoelen heen: geelwitte russula, honingzwam, vliegenzwam, heksenboleet, eekhoortjesbrood, wasplaatje, stinkzwam en tonderzwam. Bij de tonderzwam haalt gids Wim een tondeldoos uit zijn rugzak tevoorschijn. Een metalen kokertje met een stukje markasiet (vuursteen) en een metalen slagring. Na enkele pogingen vliegen de vonken er vanaf. Die moeten een stuk gedroogde tonderzwam (of het pluus van de lisdodde) vlam doen vatten, waarna het al smeulend in het kokertje vervoerd kan worden. En toen werden de zwavelstokjes in Zweden uitgevonden – Säkerhets Tändstickor 'De Zwaluw' – en was het gedaan met de tondeldoos.

We passeren het moerassige deel met prachtig elzenbroekbos over vlonderpaden. Bij het open water ziet een van de deelnemers een ijsvogeltje vliegen. Deze bliksemschicht ontgaat me.

Een vroegere eigenaar heeft in het bos een laantje aangelegd naar een prieeltje dat nooit is gerealiseerd. Maar de exotische moeraseiken staan er nog. Kenmerkend zijn de diep ingesneden bladeren. Ze staan wel op een wat drogere plek, want moeraseiken schijnen niet tegen moeras te kunnen.

De jeneverbes heeft het hier moeilijk op de hogere

zandgronden, te veel concurrentie. Het exemplaar langs het pad draagt bessen, en dan kan het mannetje niet ver weg zijn, want de jeneverbes is tweehuizig. Toen hier nog veel stuifzanden waren – doordat de heide al te intensief was geplagd – deed-ie het waarschijnlijk beter. Maar toen moest wel vaak eerst het zand voor de deur worden weggeschept voordat de gelovigen in Venray de kerk konden betreden.

Wie neemt er al die happen uit giftige paddenstoelen? Slakken, volgens de gids, zonder een centje pijn. Uitzondering is natuurlijk het eekhoortjesbrood, maar die is dan ook niet giftig. Gids Wim snijdt met zijn appelmessje een stukje van een boleet, die paars verkleurt bij de wond: een heksenboleet. Maar is het nu de eetbare gewone heksenboleet of de giftige netstekelige heksenboleet?

Bij een vennetje op deze schrale zandgronden vinden we kleine plantjes van de vleesetende zonnedaauw. Op de iets drogere gronden staan bloeiende exemplaren van zandblauwtje en muizenoor. Muizenoor met zijn gele bloemetjes is geen herfstbloeiër, maar hij moet wat als-ie wordt afgegraasd. En dan staan er nog vele wasplaatjes, kleine paddenstoelen met felgekleurde hoedjes.

Gids Wim weet veel van gallen. De eik is de waardplant bij uitstek, de zomereik wel te verstaan, want bij de introductie van de Amerikaanse eik, de Amerikaanse moeraseik en vele andere exoten, zijn de galwespen niet meegekomen. Met zijn gallenbijbel determineren we op een eikenblad het kleine propje als de gal van de grijze fluweelgalwesp, één van de wel veertig regelmatige bezoekers van de zomereik.

In de buurt van de dassenburcht kunnen we helaas geen sporen vinden. Geen plukken dassenhaar. Daarvoor moeten we waarschijnlijk de scheerkwasten van de plaatselijke barbier confisqueren.

Om half vijf nemen we afscheid van gids Wim. Onderweg in de auto begint het flink te regenen. Maar tussen twee en vier uur was het droog in Horst aan de Maas, zoals beloofd.

't Rimpelt

Ik had me voorgenomen om nooit meer in Afferden te parkeren omdat ik bij een vorige fietstocht geen enkel gezellig Limburgs terras had kunnen ontdekken. Maar Monsieur Gérard weet een leuk Boscafé iets buiten Afferden van waaruit we kunnen wandelen in het meest noordelijke deel van Nationaal Park De Maasduinen.

Woensdag, 18 oktober 2017, pik ik hem op in Molenhoek. We gaan met mijn auto naar de startplaats in Afferden. Monsieur Gérard is niet in staat te rijden. Hij verkeert in zak en as want hij is genadeloos gezakt voor de theorie bij de Opfriscursus Autorijden voor Senioren van Veilig Verkeer Nederland. Daar moet je ook niet aan meedoen. Dat is de goden verzoeken, net als zo'n preventieve totale bodyscan.

Boscafé 't Rimpelt heeft een wandeling van twaalf kilometer uitgezet, maar de beschrijving rammelt en onze wandeling komt uiteindelijk uit op zo'n zestien kilometer. 'Het brede houten hek met overstapje' is inmiddels vervangen door een klaphekje, en zo zijn er nog enkele onduidelijkheden door gewijzigde omstandigheden. Maar dat doet niets af aan de schoonheid van het gebied.

Langs de Beltmolen (molen op een bult) Nooitgedacht betreden we de landerijen rond Afferden. Een oude aanplant van Robinia's laat prachtig de zeer karakteristieke bast van deze houtboom zien. De oudste Robinia van Nederland, geplant in 1678, staat trouwens op de binnenplaats van Kasteel Doorwerth, maar het is geen mooi voorbeeld van gezond oud worden.

De voornaamste aanplanten bestaan bij Afferden uit perkplanten, met name chrysanten. Her en der ook afrikaantjes (plantjes, geen gastarbeiders), die belangrijk zijn in de vruchtwisseling als dodelijke vangplant voor

wortelaaltjes.

Op enkele misbaksels na zijn de grote pompoenen geoogst, en liggen inmiddels in de tuincentra te wachten op Halloween. Hoe zit het ook alweer met die pompoenen? Er zijn drie belangrijke soorten. De reuzenpompoen (*Cucurbita maxima*), de courgette en sierpompoen (*Cucurbita pepo*) en de muskaatpompoen (*Cucurbita moschata*). Pompoenen hier behoren vooral tot de eerste twee soorten, terwijl in de tropen de muskaatpompoen het meest verbreid is.

We bereiken het Zevenboomsven. Er zwemmen een paar eendjes, en Monsieur Gérard maakt me blij met het spotten van een brilduiker. Die heb ik nog niet eerder gezien. “*Waar dan?*” De brilduiker blijkt een dooie mus, oftewel een weinig bijzondere kuifeend. “*Ik kon even niet op de naam komen*”, is zijn verweer.

Bij de Quinvennen houden we koffiepauze op een bankje. Het ronde gat in een uitloper van de bank roept associaties op met de ouderwetse poepdoos. Mijn compagnon vertelt dat hij vroeger in de winter zijn huiswerk maakte in de warme stal, bij de grup achter de koeien. Het was oppassen geblazen wanneer een koe verkouden was. Oké, maar wat heeft dat met de ouderwetse poepdoos te maken? Werd die verkouden koe er soms op gezet?

We zien een eenzame landgeit, de enige grazer die we vandaag in het omheinde deel tegenkomen. De dennen met grote kegels – ik denk zeedennen – hebben allemaal rode vlekken onder aan de stam. Die rode bast komt tevoorschijn wanneer het buitenste laagje wordt afgeschraapt. Vraat van reeën? Scherpen de geiten hun hoorns aan de stam?

Langs de afrastering ligt een kraal met een schuilhok voor de grazers. We vragen ons af of die landgeiten niet moeiteloos over de schrikdraad heen springen. Ze zullen wel gekortwiekt zijn.

Wanneer we weer eens het spoor bijster zijn – Monsieur Gérard is bang dat hij niet voor donker thuis zal zijn – vraagt

hij of ik altijd een noodpakket bij me heb: kompas, zaklantaarn, astronautenvoedsel en dergelijke. Ik moet hem teleurstellen. Nooit, en zeker niet vandaag. Vandaag vertrouw ik volledig op hem. Hij heeft me tenslotte hiernaartoe gebracht.

Op een heuvel in de heide staat een mooie uitkijktoren, van dezelfde architect als de uitkijktoren op de Mookerheide. Storend element zijn de vliegtuigen die opstijgen en dalen op vliegveld Weeze. Ik kan me de ongerustheid betreffende Lelystad levendig voorstellen. We gebruiken de lunch op een bank bij de uitkijktoren. Het blijkt een draaibank, oftewel draaimolen, zodat je mee kunt draaien met de zon of de maan tot je sterretjes ziet.

Het langgerekte Sarsven ligt geheel droog. Er loopt een spoor doorheen van een crossmotor. Ik hoop van ganser harte dat die in de drassige grond verdwenen is, met zijn berijder.

Af en toe raapt Monsieur Gérard een stuk plastic of een blikje op, maar de hoeveelheid afval valt mee. In de bossen van Molenhoek heeft hij op jaarbasis wel drieduizend blikjes verzameld op zijn dagelijkse looprondje met hond Kinroy. Helaas is Kinroy overleden en nu slaat de vervuiling onverbiddelijk toe.

Het oor van mijn kompaan is niet meer in staat het getik te horen van het roodborstje dat ons een eindje volgt. Maar als de roodborst begint te zingen, dan is Monsieur Gérard er als de kippen bij. De brilduiker indachtig dien ik ter controle het zingende vogeltje van replek met de vogelgeluiden-app op mijn mobiel (doe ik zelden!), de arme roodborst in grote verwarring achterlatend.

De ruïne Bleijenbeek is nauw verbonden met de opportunistische vechtjas Maarten Schenk (1540–1589), Heer van Afferden en Bleijenbeek. Aan die man moet ik nog maar eens wat meer aandacht ‘schenken’, bedenk ik, terwijl we bijna van de sokken worden gereden door een stel golfhooligans in een golfkarretje.

We volgen een heel eind de Eckeltse Beek. Langs de kant groeit en bloeit het watervergeet-mij-nietje. Bij een bruggetje zijn de schrijvertjes nog (of weer) actief door het warme weer. Monsieur Gérard zou graag wat schrijvertjes meenemen voor zijn tuinvijver. Uitermate handig – ‘ghostwriters’ – nu hij zijn autobiografie aan het bedenken is. Het wordt een lijvig werkstuk.

Vlakbij ons eindpunt hangen twee jonge meiden rond, die een prachtig contrasterend paar vormen. De een met spierwit haar, de ander met pikzwart haar. “*Mooie combinatie zijn jullie, black & white*”, zeg ik tijdens het passeren. Maar je moet tegenwoordig voorzichtig zijn. Voor je het weet zetten ze op #MeToo dat twee oude mannetjes hen ongevraagd hebben geïntimideerd met het woord ‘pik’zwart. Wij voelen echter nog niet de aandrang om uit de kast te komen op #IHave.

Lottum

Twee weken geleden, tijdens een excursie bij het Schuitwater – een oude Maasbedding – in de gemeente Horst aan de Maas, kwam ik erachter dat Lottum een klein eindje oostelijker ligt bij de huidige loop van de Maas. Lottum ligt dus eigenlijk op een eilandje tussen verschillende Maasarmen. Maar wat is er verder bijzonder aan Lottum? Lottum is de Rozenhoofdstad van Europa!

Vandaag, vrijdag 20 oktober 2017, mag ik mij alweer verheugen op goed gezelschap en een goede gids. Collega Roel is bioloog en kenner van de Nederlandse flora. We gaan dit Maaseilandje eens verkennen.

Metalen bogen over de toegangswegen, begroeid met niet-bloeiende rozen, maken duidelijk dat Lottum het rozendorp bij uitstek is. Tuinrozen, wel te verstaan, geen snijrozen. Onze snijrozen komen tegenwoordig voor het merendeel uit Oost-Afrika (Kenia, Ethiopië). Maar rond 1900 blijkt dat rozen het goed doen op de Lottumse gronden. Ongeveer zeventig procent van de Nederlandse tuinrozen komt hier vandaan.

Naast velden met rozenstruiken zien we ook veel velden met bloeiende afrikaantjes. Rozen zijn zeer gevoelig voor wortelaaltjes en worden op de kweekbedrijven geteeld in rotatie met deze dodelijke vangplant: natuurvriendelijke bodemontsmetting.

De groene specht laat zich regelmatig horen, zelfs in open gebied, terwijl het veel bescheidener geluid van de grote bonte specht zich vooral beperkt tot de bossen. De Amerikaanse eik valt in de herfst meteen op in het bos vanwege zijn vroegtijdige en prachtige herfstkleuren.

Proefvelden bij de boer of tuinder krijgen altijd mijn aandacht. Bij een boomkwekerij ligt een proefveldje met enkele vierkante meters brandnetel. 'Bright Tree' is op zoek

naar plantaardige inhoudsstoffen die chemische pesticiden kunnen vervangen. Niet alleen wij hebben een hekel aan brandneteljeuk, insecten hebben er blijkbaar ook de pest aan. Misschien aaltjes ook wel. Dan zien we straks rozen in vruchtwisseling met brandnetel.

Het eerste open schuitwater is helaas verpacht aan een Hengelsportvereniging en de uitgezette vissen tasten met hun gewoel in de modder het unieke karakter van de poel aan. Roel wijst me op een groepje kale essen die duidelijk last hebben van de essentaksterfte, een schimmelziekte die de essenpopulatie momenteel decimeert. Er wordt hard gewerkt aan het opsporen van resistente bomen. Dit zieke groepje hoeven we dus niet aan te geven op het meldpunt.

We zien twee buizerds. Geen vriendjes, want de een jaagt de ander weg van een lekker hapje. De naaldbomen laten bovenin hoge piepjes horen: goudhaantjes.

Om paddenstoelen te herkennen moet je minimaal onder de hoed kijken, naar de plaatjes of de buisjes. Liefst ook nog naar de eventuele rok (onder de rok zit niets bijzonders). Maar het blijft puzzelen.

Een groot modderig veld staat vol met bloeiende Canna's en er lopen reeënsporen doorheen. Jaren geleden zag je Canna's geregeld in bloembakken in de binnensteden, maar tegenwoordig? Waarschijnlijk te bewerkelijk. De Zuid-Franse badplaats Cannes staat wel elk jaar vol met Canna's, maar daar lijkt een logische verklaring voor.

Een groot open veld is volledig overwoekerd door guldenroede. Het doet me terugdenken aan de enorme velden guldenroede op het eiland Tiengemeten (Hoeksche Waard). Trouwens ook aan de populatie in mijn eigen tuin. Hoe kom je daar weer vanaf?

Langs het pad een paar soorten kruiskruid, maar het herkennen van bezemkruiskruid of Jacobskruiskruid laat ik aan de kenners zoals Roel over. Uitzondering is de verwante moerasandijvie, pionier van droogvallende polders. Die

indrukwekkende plant, gezien bij de Oostvaardersplassen, zal ik niet snel vergeten, maar die kom je hier niet tegen.

Ergens in het bos is een laantje Robinia's aangeplant. Zijn populariteit als hardhout van de gematigde streken lijkt alweer over zijn hoogtepunt heen. Robinia blijkt ook nog eens behoorlijk invasief te zijn. Dat is hier mooi te zien. Het rijtje aangeplante bomen heeft tot veel opslag geleid over een groot gebied. De malse jonge planten hebben keiharde stekels – omgevormde steunblaadjes, dus geen doornen – als bescherming tegen wildvraat. Een juveniele eigenschap, want bij de volwassen bomen zijn ze niet meer nodig en verdwenen.

Doornen zijn omgevormde takjes of bladeren met vaatweefsel. "*Geen rozen zonder doornen*", maar ook bij rozen zijn het (waarschijnlijk) stekels.

We pakken nog een stukje van het natuurgebied Schuitwater mee. Roel wijst me op een paar bijzondere planten van het elzenbroekbos: elzenzegge, pluimzegge en slangenwortel. Voor mij is de berk een berk. Maar staan er berken in het moeras, dan is het meestal de zachte berk, met behaarde takjes en fluwelig blad, in plaats van de meer algemene ruwe berk.

Als specialist van mossen heeft Roel zich vandaag bewonderenswaardig weten in te houden, maar hij wijst me nog wel even op haarmos en kussentjesmos. Wij omringen thuis de schaapjes in de kerststal altijd met kussentjesmos, maar dat is geen milieuvriendelijke daad. Kussentjesmos moet beschermd worden tegen kerststallen, want dit mos is zeldzamer aan het worden.

Bij zorgboerderij De Vonkel staan enkele opvallende lama's in de wei. Alpaca's, oftewel de berglama uit de hoge Andes. Meest kenmerkend is de dikke vacht, zelfs rond de poten, waardoor hij lijkt op een mislukte knuffel. Hij moet jaarlijks worden geschoren voor de wol.

We lopen langs enkele grote akkers met hakvruchten –

pastinaak en suikerbiet – die nog geoogst moeten worden. Landelijk is de bietencampagne momenteel in volle gang. Verderop enkele velden met getopte stengels die nog zo'n dertig centimeter boven de grond uitsteken. De bodem is inmiddels bedekt met afgevalen bruine bladeren. Het blijken lielevelden te zijn. De bloembollen zitten nog in de grond, ook klaar voor de oogst.

We lopen parallel aan de huidige Maas terug naar Lottum. Klimmend in de struiken langs het pad groeit ons enige inheemse liaantje, de hop, zeer algemeen in het wild voorkomend, tenminste als je het weet en hem herkent. En anders proef je de vrouwelijke hopbellen wel in je biertje.

We komen even op temperatuur in een leuk theehuis in Lottum. De theemuts wenst ons na de warme chocolademelk met slagroom en Limburgse vlaai met nog meer slagroom een goede wandeling toe. *“Nee mevrouwtje, wij hebben ons werk gedaan, we gaan weekend vieren.”*

Mooie wandeling, maar ik heb me vandaag niet op een eenzaam eilandgevoel kunnen betrappen. Maar dat komt door mijn wandelmaatje.

Oktober 2017

Baudet, Luther, ...

Volgens Yuval Noah Harari in zijn boek 'Sapiens', dat ik recentelijk twee keer heb gelezen, zijn de andere menselijke soorten (*Homo erectus*, *Homo neanderthalensis*, *Homo soloensis*, *Homo floresiensis*, enz.), net als vele grote zoogdieren, uitgeroeid door *Homo sapiens*. Nu blijkt dat de Neanderthaler niet actief uitgeroeid is, maar verdwenen is door 'homeopathische verdunning'. Hij kreeg steeds minder ruimte omdat zijn leefomgeving werd ingenomen door 'Sapiens' en dan is een soort gedoemd te verdwijnen. Zo ziet Thierry Baudet de 'Nederlander' verdwijnen door homeopathische verdunning. Echter wat is de Nederlander? Wat is de Nederlander anders dan iemand die binnen enkele kunstmatige grenzen is geboren en/of getogen en aan dat simpele gegeven zijn identiteit ontleent? Gelukkig is er wel iets van de Neanderthaler overgebleven. Wij hebben allemaal een aantal Neanderthaler genen, maar naar Nederlander genen zul je tevergeefs zoeken. Trouwens indien die wel zouden bestaan dan is meneer Baudet onderdeel van het probleem van de homeopathische verdunning. Baudet is nou niet echt een naam die duidt op een oer-Nederlandse oorsprong.

Ter gelegenheid van Vijfhonderd jaar Protestantisme - Luther plakte op 31 oktober 1517 zijn stellingen op de kerkdeur in Wittenberg - publiceert de Volkskrant van 30 oktober een stamboom van de protestantse beweging. Ik heb nog nooit zo'n grillige, wijdvertakte boom gezien. Luther was duidelijk niet gezegend met de apicale dominantie van de Roomse Paus. Op mijn fiets & wandeltochten werd ik af en toe geconfronteerd met de bakermatjes van protestantse

splintergroepen. Voorganger Menno Simons uit Witmarsum volgde al vanaf 1540 een eigen weg die leidde tot de Doopsgezinde Broederschap (Mennonieten). In het Groningse dorp Ulrum in de Marne is men trots op de belangrijke afscheiding van Dominee De Cock (met 'ck') in 1834 die leidde tot het onderscheid tussen Hervormd en Gereformeerd. En in het Zeeuwse Flupland (Sint-Philipsland) ontstonden in 1907 de Oud-Gereformeerde Gemeenten, en in 2007 de Oud-Gereformeerde Gemeenten Buiten Verband. Die kan ik niet eens in de stamboom vinden.

En dan hebben we nog de 'Centennial' van de Oktober Revolutie in Rusland. Maar waarom valt de viering begin november? Dat blijkt te komen door een klein verschil in de vroegere Juliaanse kalender en de huidige Gregoriaanse kalender (verschil in aantal schrikkeljaren). Volgens de huidige Gregoriaanse kalender was het dus een November Revolutie.

Deze week de griep prik gehaald en ik verwacht elk moment een oproep voor de jaarlijkse medische APK. Heb daarom maar een alcoholvrije periode ingelast om de uitslagen in positieve zin te beïnvloeden. Ik onderbreek dus het doping programma om tijdens het meetmoment niet gesnapt te worden.

De herfst is paddenstoelentijd, daar kun je op de paden en de lanen niet omheen. Het is echter goed je te realiseren dat die mooie paddenstoelen slechts een tijdelijke seksuele uitspatting zijn van het 'world wide web' van schimmeldraden dat in vele gevallen ondergronds nauw samenwerkt met plantenwortels in een gelukkige symbiose. Maar er zitten natuurlijk ook rotzakken tussen zoals – al klinkt het nog zo lief – het Vals Essenvlieskelkje dat de essentaksterfte veroorzaakt. De schimmel verspreidt zich ongeslachtelijk via sporen, maar soms vindt er schimmelseks plaats. Er vormt zich dan een bovengronds paddenstoeltje met sporen in nieuwe genetische combinaties. En dat is

verontrustend, want zo ontstaan mogelijkwijs nog agressievere vormen. Overal zie je essen die het moeilijk hebben. Vele binnensteden hebben essen als laanbomen. Uit een inventaris van de Volkskrant lijkt Utrecht het zwaarst getroffen. Ongeveer vijftien procent van alle Utrechtse stadsbomen zijn essen en moeten gekapt en vervangen worden.

We gaan minder vaak blazen voor alcohol en drugs in het verkeer, net nu ik een alcoholvrije periode heb ingelast (drugsvrij ben ik permanent). Tot op heden heb ik twee keer in mijn leven moeten blazen. 'Nog minder' komt voor mij dus in de buurt van 'nooit meer'.

Randmeren

Mijn fietstocht Randmeren en Veluwerand op dinsdag, 31 oktober 2017, is geen succes. Randmeren heb ik nog wel gezien, maar de Veluwerand met Ermelo, Putten en Nijkerk passeerde ik in mezelf gekeerd vanwege aanhoudende motregen.

Er is dus weinig dat ik me nog herinner van de Veluwerand. Wel dat ik bijna tegelijkertijd een merel en een eekhoorn zag, en dacht: *“Wat bijzonder, een merel”*. Merels zijn momenteel dun gezaaid vanwege de merelziekte. In de Harderwijkse Bossen kwam ik nog langs een Trim & Cooperbaan, maar daar heb ik alleen maar in record tempo geluncht. Iets verderop bij de Schietberg een bos dat helemaal uit Amerikaanse eik bestaat, momenteel in prachtige herfstkleuren. Mocht je deze exoot nog willen uitroeien, dan is kappen dweilen met de kraan open. Je kunt beter enkele natuurlijke vijanden uit het oorsprongsgebied introduceren, zoals de ‘humpty trumpty’ galwesp. Tenslotte zag ik nog een holle lindeboom op de markt in Putten waar vroeger door de landdrost van het rondreizende Veluwse Landgericht werd rechtgesproken. Kortom, ik heb wel de hele fietsroute afgelegd, maar zeer weinig van de Veluwerand opgestoken.

Op vrijdag, 3 november, doe ik een nieuwe poging, maar zit nog geen half uur op de fiets of ik word opnieuw verrast door een dicht wolkendek met aanhoudende motregen. Niets erger dan motregen.

De Veluwerand valt af, de Randmeren blijven over op maandag, 6 november. Het is eindelijk prachtig weer (maar wel vierhonderd kilometer file tijdens de ochtendspits), en ik heb me voorgenomen me te focussen op het traject tussen buurtschap Nekkeveld (bij Spakenburg) en het fiets & voetveer naar Zeewolde om te proberen mijn kennis van

eenden, ganzen, reigers en zwanen wat op te vijzelen bij het Nijkerkernauw en het Nuldernauw.

Ik start op de Zeedijk bij de Arkersluisbrug, en fiets in de richting van Harderwijk. Ver hoeft ik niet te gaan, want Delta Schuitenbeek ziet zwart van de watervogels. En ook van de weidevogels, want grote zwermen kieviten hebben zich verzameld in de ondiepe delen van dit rietmoeras. De zon verdubbelt ook nog eens hun aantal door de spiegeling in het rimpelloze water.

Delta Schuitenbeek is een soort voorportaal van de Randmeren om het vervuilde landbouwwater uit de Gelderse Vallei te zuiveren van ongerechtigheden voordat het op het grote open water wordt geloosd.

Een lage dam geleidt het polderwater eerst langs de rietkragen, waar met name de fosfaten worden uitgefilterd, zodat er minder algengroei voorkomt in de Randmeren. Algeneters zoals watervlooien worden actief bevorderd. Daartoe worden watervlooieneters bestreden, zoals witvissen (brasem, voorn). Hiertoe worden witviseters bevorderd: de snoek. En dan heb je weer visclub De Snoekbazen nodig om de snoek in toom te houden. En de Visakte om het aantal 'Snoekbazen' te beperken. Zo houdt de 'natuur' ons aardig bezig.

Helaas alleen maar knobbelzwanen, geen kleine arctische zwanen en ook geen wilde zwanen, die hier vaak overwinteren. Vele blauwe reigers en grote zilvereigers, maar de kleine zilvereiger blijft nog op mijn verlanglijstje staan.

Onder de eenden zijn de smienten, kuifeenden, tafeleenden, bergeenden en krakeenden talrijk, en ook het kleinste eendje, de wintertaling met zijn groene oogvlek (woerd), die ik voor het eerst eens goed in beeld en op de foto krijg. En mijn dag is goed wanneer ik enkele pijlstaarten in de peiling krijg met de opvallend lange witte hals (woerd). Ik treur niet bij de gedachte dat ik waarschijnlijk vele andere bijzonderheden